

Delavska Pravica

Glasiilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1'— . ~ Cena: za 1 mesec Din 4'—, za četrt leta Din 10'—, za pol leta Din 20'—; za inozemstvo Din 7'— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavske zbornice, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. — Stev. čekovnega računa 14.900

Ustanovitev social-demokratske stranke Jugoslavije

(Članek nam je poslal delavec z Jesenic in ga priobčujemo v celoti. Op. ur.)

Na kongresu dne 4. t. m. so v Belgradu obnovili socialdemokratsko stranko Jugoslavije.

Ob tem dogodku se pojavi vprašanje, kakšno stališče do obnovljene socialdemokratske stranke Jugoslavije naj zavzame proletariat, ki vsak dan težje čuti na svojih ramenih bič kapitalističnega izkoriščanja.

Prepričan sem, da mora proletariat zavzeti do socialdemokratske stranke, ki se obnavlja mimo redne povedano v slepilne in zavajalne namene — odklonilno stališče.

Kaj je socialdemokracija? Kaj je storila druga internacionala l. 1914. Kljub temu, da se izjavlja stuttgarska resolucija iz l. 1907. in za njo resolucije kongresov v Kopenhagenu (1910) in Bazlu (1912) *antimilitaristično* in da govori v dodatku, ki so ga izsilili levičarji, da je treba imperialistično vojno — če je ni mogoče drugače preprečiti — izrabiti za zrevolucioniranje delovnega razreda, je l. 1914. večina socialdemokratskih vodij brezpogojno glasovala za vojne kredite, stoje pela v parlamentih domorodne pesmi in poslala delavske množice v klanje. (Beer, Geschichte der sozialen Kämpfe.)

Enako so socialdemokratski vodje Scheidemann in Eber reševali potaplajočo se barko nemških imperialistov l. 1918. ob priliki štrajka komunističnih delavcev Berlina s tem, da sta po lastni izjavi, ki sta jo potrdila s prisego, stopila v štrajkovni odbor zato, da čimprej likvidirata štrajk. Da je proletarska revolucija v Nemčiji podlegla meščanski kontrarevoluciji, je zasluga socialdemokratskih voditeljev Eberta, Scheidemanna i. dr. kot nositeljev kontrarevolucije. Ti so po provokatorni odstranitvi policijskega predsednika Berlina Eichorna, ki je simpatiziral s proletariatom, in ki je povzročila demonstracije proletariata, poslali nadenj Noskejeve Hune, ki so v masah pobijali spartakiste.

Enako se je obnašala socialdemokracija pred prihodom Hitlerja na vladu. Socialdemokratski poslanci so ga pozdravili in z veseljem glasovali za pooblastilni zakon, s katerim je prejel Hitler diktatorsko oblast, *po lastnih besedah ne iz strahu, temveč iz prepričanja*. Jasno je potem, da so iz prepričanja odbili predlog revolucionarnih delavcev, ki so predlagali, da se z generalnim štrajkom prepreči imenovanje Hitlerja za kanclerja.

Bivša socialdemokratska stranka Jugoslavije pa je pri nas v vsakem trenutku za dobra

mesta in sinokure izdajala interese delavstva, prešla takoj v poznani pri socialdemokratih močno priljubljeni ministerializem in sodelovala v vsaki vladi, v kateri so jo hoteli gledati in trpeti.

Po svojih visokih vzornikih so se ravnali tudi pri nas socialpatriotski birokrati v vsakdanjih borbah delavskega razreda. Izdajali so ga ob vsaki priliki, ga goljufali in hodili v posvete o posameznih sporih stvareh ne morda k smrdljivim delavcem, temveč h gg. ravnateljem in predsednikom. Konkretnih zgledov danes ne bom navajal — navedem jih pa lahko vsak dan v potrdilo mojih trditev. Ugotavljam samo sledeče:

Nezavednost nameščencev

je glavna bolezen, ki razjeda meščanske vrste. Zasebni nameščencev se smatra kot nekaj boljšega in svoj položaj za prevzvišen, da bi čutil kdaj potrebo biti organiziran. Njegovo napačno mnenje je, da je organizacija le za delavca, ki si drugače ne zna pomagati. Ako pa le premislimo, vidimo, da bi ravno zasebni nameščencev mnogo bolj potreboval pomoči od organizacije nego delavec. Vsak delavec se namreč danes mnogo bolj zaveda pravic, ki mu pripadajo, kakor pa zasebni nameščencev. Koliko je slučajev, v katerih nameščencev vsled nepoučenosti ne zna izrabiti svojih pravic. To nenaklonjenost do organizacije pa so seveda zakrivile mnoge organizacije tudi same, ker poznajo zasebnega nameščencev le tedaj, ko ga potrebujejo, n. pr. pri volitvah v Delavsko zbornico ali Pokojninski zavod. Dobra organizacija pa bo nasprotno skrbno vodila vsakega člana v evidenci in skrbela, da mu v slučaju potrebe priskoči na pomoč. Vsak nameščencev naj se vsled tega zaveda, da je biti včlanjen v naši strokovni organizaciji ravno taka potreba, kot pa biti zavarovan pri OUZD ali pri Pokojninskem zavodu.

Rešitev iz temelja

Gospodje zadrugarji, predstavniki gospodarstva! Rešitev v temelju za naše gospodarstvo, predvsem pa za kmeta, se začne in konča samo ob **zvišanju delavskega zasluzka**. Na to pa vedno pozabite, ali pa se ne upate. Ako ne zvišamo delavskih plač, je zvišanje cen kmetijskih produktov kmetu več v škodo, kakor pa v korist, saj vidimo na celi črti, da ob sedanjih nizkih cenah kmet svoje blago jako težko vnovči, ker nima odjemalcev. Kaj nam potem morejo koristiti še tako ugodne zunanje trgovinske pogodbe, ko pa pri teh zaslužijo dobičke samo razne tuje in inozemske kapitalistične družbe in gotovi

I. Razredno zavedno delavstvo ne potrebuje nikakih voditeljev, bodisi meščanskih, socialnih ali socialističnih, *dirigiranih od zgoraj*. Niti ne potrebuje stranke, ki se ne ustanavlja po željah in potrebah delavskega razreda; ustanavlja jo buržuazija, katere namen je na ta način razcepiti delavske vrste in oslabiti delavski pokret.

II. *Razredno zavedno borbena delavstvo ne potrebuje nikakih posrednikov med njim in kapitalom* — kar ravno dela demokracija —, ker bo svoje pravice in zahteve znalo samo in na primeren način uveljaviti, strnjeno v enotno fronto, ne glede na pripadnost tej ali oni strokovni organizaciji.

njihovi privilegiranci. Dokaz razbitje trgovinske pogodbe med našo državo in ČSR. Zakaj tiščimo predvsem žito, moko, meso, živino itd. le nekam čez mejo, dokler imamo tu doma še toliko tisočev kruha lačnih in boljše hrane potrebnih, ki bi se vsak dan radi nasitili, ako bi le imeli dovolj denarja, da bi si to kupili. To se pravi, ako bi imeli **poštenje in večjo plačo**. Zakaj se nihče, niti od združništva, v skrbi za ureditev narodnega gospodarjenja in blagostanja ne pobriga za izdatno okrepitev kupnih moči z domačega trga. Združništvo je bilo ustanovljeno prav za najbednejši del naroda proti takratnim krajevnim oderuhom. V zameno teh oderuhov pa bi se danes moralo predvsem boriti proti organiziranemu svetovnemu kapitalizmu, v zaščito zopet najbolj izkoriščanih, kar je pri nas v prvi vrsti delavstvo. Mnogo jih je, ki danes pri teh cenah niti kruha nimajo. Tu, pri delavskih razmerah, osobito pri vprašanju njegovega zasluzka je prav za prav ključ do rešitve do temelja, komur ej resnično za rešitev današnjih gospodarskih razmer.

„DVA BREGOVA“ v DELAVSKI ZBORNICI

V soboto, 17. febr. vsi na prireditve dramskega odseka JSZ, ki se vrši ob 20 v veliki dvorani Delavske zbornice. Predvajalo se bo Leskovčevu dramo »Dva bregova«. Vstopnina: sedeži po Din 8.—, 6.— in 4.—; stojšča po Din 2.— Posečajmo naše prireditve, ki niso samo za zabavo, marveč so kulturno vzgojnega značaja. Več prave delavske kulture, pa bo tudi več delavske samozavesti.

OUZD je izplačal svojim članom v letu 1922 hranarine v znesku Din 3.550.486, v letu 1931 pa že 12.792.444 Din. V vseh 9 letih (od 1922—1931) je bilo izplačanega članom na hranarini 102.072.000 Din.

Poročila z delavskih bojišč

Rudarji

Huda jama. V nedeljo 11. febr. smo imeli občni zbor »Strokovne skupine rudarjev«.

Iz poročil je bilo razvidno, da je skupina kljub težkim časom in kljub pretiranim redukcijam, pri katerih so prišli ob kruh mnogi njeni člani, celo poslovno leto delovala v polni meri. Iz biagajniškega poročila je bilo razvidno, da je bil promet v preteklem poslovnem letu manjši, ker pač oni brez dohodkov niso mogli plačevati prispevkov za organizacijo. Vendar pa je veselo dejstvo, da je mnogo onih, ki so postali žrtev brezposelnosti samo radi svoje delavske zavednosti, ostalo zvesto organizaciji, kljub tej veliki žrtvi.

Centralo je zastopal tov. Zužek, kateri je omenil, da je delavec najbolj točen davkoplačevalec, ker plačuje davek 100% brez vsake zamude. Krivična je razdelitev in tudi upravljanje bednostnega sklada, ker tisti za katere je namenjen nimajo nobene pravice odločevati niti sami, niti po svoji zakoniti zastopnici Delavski zbornici.

Izvolil se je odbor, v katerem so starejši, že preizkušeni borci, pritegnilo se je tudi nekaj mlajših, da se tako uvedejo in da bo tako več stika med starejšimi in mlajšimi.

Določili so se tudi redni sestanki za tekoče leto.

Zagorje ob Savi. Vse članstvo naše skupine obveščamo, da se bo v nedeljo, dne 18. februarja ob 9 dopoldne vršil v dvorani Zadrúžnega doma redni letni občni zbor naše strokovne skupine rudarjev. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega zbora. 2. Poročila odbora in nadzorstva. 3. Poročilo zastopnika centrale. 4. Volitev novega odbora. 5. Slučajnosti.

Občni zbori so mejnik v razdobju vsakega leta in zrcalo našega dela. Zato je treba, da se članstvo tega zbora polnoštevilno udeleži in da novemu odboru navodila ter smernice za bodoče delo, ki posebno pri nas v rudarskih revirjih ni lahko.

Trbovlje. V ponedeljek, dne 5. februarja je cementna tovarna ustavila obrat. Delo se je ustavilo vsled raznih popravil in bo vsled tega delavstvo zaposleno samo po 4 do 6 ur dnevno. Tisti, ki bodo zaposleni po 4 ure, bodo tedaj naredili 24 ur, drugi pa 36 ur. Seveda pride pri tem v poštev zelo majhen odstotek delavstva. Popravila bodo trajala največ do 6 tednov. Ako do tedaj tovarna ne dobi naročil, tedaj bodo vsi delavci dobili daljši dopust. Tovarna ima namreč v skladišču velike količine cementsa in bo s tem krila vsa naročila v tem letu, ako ne bo večjega odjema. Tako bo zopet velik del delavstva brez vsakega zaslužka.

Denarna kriza je tudi cementni industriji povzročila zastoj produktov. Še bolj občutno pa jo bo zadel novi finančni zakon, s katerim bo cement radi nove obdavebe precej dražji. Vse to povišanje bo zopet občutil le konsument in delavec. Kakor tedaj izgleda se bo kriza le še bolj poostrila in brezposelnost povečala. Podjetniki zahtevajo svoje, država svoje, kupna moč širokih plasti naroda pa vedno bolj pada.

Trbovlje. Stara social-demokratska metoda. Delavska zbornica ima kot predstavnica delavstva med podjetji in delavstvom zakonito možnost posredovanja. Tako je tudi pri tukajšnji cementni tovarni pred nekaj dnevi posredoval njen zastopnik. Ta gospod pa se je hotel kar sam prepričati kako zadeva stoji in je razpravljal z vodstvom podjetja, brez navzočnosti lokalnih obratnih zaupnikov.

Zdi se nam, da bi bilo le bolj umestno in tudi pravilno, da takim razgovorom prisostvujejo v prvi vrsti tudi delavski obratni zaupniki, ki zadevo dobro poznajo. Sicer pa se temu ni čuditi, ker je to od rdečih gospodov v modi že več let.

Trbovlje. Strokovna skupina rudarjev v Trbovljah bo imela svoj redni letni občni zbor v nedeljo, dne 25. t. m. ob 4 popoldne v prostorih tajništva na Lokah. Na zboru bo poročal tudi rudarski tajnik tov. Lešnik. Vse članstvo že danes opozarjamo, da se občnega zbora zanesljivo udeleži. Odbor.

Hrastnik. Redni letni občni zbor naše strokovne skupine rudarjev, se bo vršil v nedeljo, dne 25. februarja ob 8 dopoldne v prostorih g. A. Logarja (na hribu) s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročila odbora in preglednikov. 3. Poročilo rudarskega tajnika. 4. Volitve novega odbora. 5. Spremembe pravil in 6. Slučajnosti. Vse članstvo se naproša, da se občnega zbora sigurno udeleži.

Kovinarji

Javornik. V nedeljo, dne 18. t. m. se bo vršil ob 3 popoldne tečaj (predavanje), na katerem nam bo tov. dr. Stanovnik Aleš z Jesenic predaval o temi: Naša industrija s posebnimi ozirom na tovarne, v katerih je zaposleno naše članstvo (in ne, Krajn. ind. družba v številkah, kakor je bilo objavljeno. Pisec namreč ni bil o tem pravilno obveščen). Vrši se na Kor. Beli v cerkveni hiši.

Tovariši! Zelo zanimiv bo za nas tovrstni tečaj. Zato vabimo članstvo, da se tega zanimivega predavanja v čim večjem številu udeleži. Tudi oni, ki ste oddaljeni, ne zamudite prilike in pokazite svoje zanimanje. Pridite! Dvorana mora biti polna!

Jesenice. V poročilu 1. plenuma obrat. zaupnikov se nam je vrnila pomota. Pravilno se glasi: Od manjšinskih klubov sta bila za namestnika starešine (ne tajnika, kakor je bilo poročano) — stavljeni dva predloga.

Jesenice. Odbor je v okviru že predloženih predlogov napravil osnutek splošnih določb za novo kolektivno pogodbo. Da se izognemo vsakemu trenju med organizacijami in da se napram podjetju pokaže enotnost vsega delavstva v vseh nerešenih vprašanjih, je odbor na obe ostali organizaciji odposlal dopis, v katerem zahteva skupnega razgovora med zastop. strokovnih organizacij.

Kleparji

Ljubljana. V nedeljo, dne 18. februarja 1934 se bo vršil prvi redni mesečni sestanek skupine I. K. M. v prostorih J. S. Z. na Miklošičevi cesti 22/I, palača Del. zbornice, ob 10 dopoldne. Ker je dnevni red zelo važen, vabimo vse tovariše, da se sestanka zanesljivo udeleže. Odbor.

Kemični delavci

Moste. Vsem članom skup. kemičnega delavstva JSZ sporočamo, da se vrši redni letni občni zbor naše podružnice v nedeljo 18. t. m. ob 10 dopoldne pri g. Oražmu na Selu. Ker je občni zbor zelo važnega pomena za vse članstvo, prosimo, da se ga sleherni zanesljivo udeleži. Na občnem zboru bo poročal tudi zastopnik centrale. — Odbor.

Oblačilno delavstvo

Škofja Loka. Po več mesečnem prizadevanju organizacije se je končno pristopilo k razpravi za uveljavljanje kolektivne delovne pogodbe v tovarni. Dne 31. januarja 1934 se je vršila prva razprava, katero je sklicala banska uprava. Navzoči so bili zastopniki inspekcije dela, Delavske zbornice, organizacije, zastopstvo podjetja in delavski obratni zaupniki. Na tej razpravi se je v mnogih točkah dosegel sporazum in to zlasti pri razdelitvi delavstva v kategorije in določitve kategorijskih plač. Zastopnik podjetja je predložil tako razdelitev delavskih kategorij, da jih zastopniki delavstva niso mogli sprejeti. Podjetje je tudi mnenja, da naj bi ostale sedanje plače, ker ne bi moglo prenesti nikakih novih obremenitev. Tudi tega predloga zastopniki delavstva niso mogli sprejeti in to vsled tega, ker sedanje plače nikakor ne odgovarjajo delu, ki ga delavstvo v podjetju vrši, kakor tudi ne življenjskim potrebam delavstva. Poleg tega so sedanje plače tako neenotne, da jih je treba nujno izenačiti, zlasti ker se delavstvo pri enem in istem delu plačuje s plačami več vrst. Gospod ravnatelj je izjavil, da nima polnomočnega pooblastila od upravnega sveta in se za to ne more v teh stvareh definitivno izjaviti. Vsled tega so glavne točke pogodbe ostale nerešene in so bile iste predložene upravnemu odboru podjetja s prošnjo, da se o tem v najkrajšem času ponovno razprava na licu mesta.

Delavstvo je pri zahtevi plač popustilo do skrajnosti, na kateri pa odločno vztraja, ker je uverjeno, da so zahteve nepretirane in jih podjetje brez nadaljnega lahko sprejme. V celoti gre za okroglo 140.000 Din letno. Gre torej za majhno skorcijo kruha, katerega delavstvo nujno rabi, da si ohrani zdravje in delovne sile, ki jih žrtvuje podjetju. Delo v tovarni je zelo naporno in poleg tega zdravju škodljivo. Pri takem delu delavec nujno potrebuje zadostne hrane, da kljubuje teži dela in odganja nevarnost bolezni. Teža bi se moralo podjetje vsakakor zavedati, ker je interes podjetja samega, da

ima v delu zdravo in delazmožno delavstvo. Iz teh razlogov apeliramo na upravni svet tovarne, da uvidi upravičenost zahtev delavstva po minimalnem zvišanju sedanjih plač.

Domžale. Vse članstvo naše skupine opozarjamo, da se udeleži občnega zbora naše strokovne skupine oblačilnega delavstva, ki se vrši v nedeljo, dne 18. februarja točno ob pol 10 dopoldne v prostorih društvene dvorane v Grobljah. — Odbor.

Papirničarji

Vevče. Sestanek vsega članstva se vrši v nedeljo 18. februarja ob 8 zjutraj v domu »Prosvete« v D. M. v Polju.

Na sestanku poroča odbor obratnih zaupnikov o svojem delovanju. Najvažnejše je pa seveda zelo oholo zadržanje obratnega vodstva v osebi ravnatelja g. Jahna, ki je na prvo vlogo obratnih zaupnikov odgovoril, da se o njeni vsebini noče razgovarjati, češ, da ni pisana v vljudnem tonu. Obratni zaupniki so se pritožili na pristojno oblast, da ugotovi, če se na podlagi take vloge res ni mogoče razgovarjati. Glavni obratni zaupnik je moral že mnogokrat čuti od vodstva očitke, da si mnogo intervencij sam izmisli, kar pa ne drži. Očividno se pa obratno vodstvo ne zaveda, da imajo obratni zaupniki nalogo, vplivati na vzdrževanje dobrih odnosov med delavci in delodajalci, kar v polni meri tudi vršijo in se svojih dolžnosti pa tudi pravice zavedajo. Izgleda pa tako, da je vodstvo pripravljeno za razgovor le takrat, kadar gre za interes podjetja (slučaj: izplačilo mezd, razdelitev dela v delavnicah itd.), medtem ko ima za interese delavstva gluha ušesa ali oholo odklonitev in pokaže brutalno moč podjetniškega absolutizma.

Papirničarji stojimo še vedno na braniku svojih pravic, ki smo si jih pridobili v dolgoletni, žrtev polni borbi in bomo znali tudi v slučajih take oholosti postaviti celega moza. Zato vsi in vse na sestanku, da zavzamemo zavedi primerno stališče.

Sladki vrh. Podpisani opozarjam vsakega, ki bi trosil po tovarni ali izven nje neresnične vesti radi prereza klobučevinaste plošče na stroju za lepenko (filz), katerega se mi hoče očitati, da bom primoran proti vsakemu sodnijsko postopati. — Ferik Anton, delavec tov. lepenke.

Razno

Ljubljana. Redni letni občni zbor Strokovne skupine JSZ v Ljubljani se bo vršil v nedeljo 18. febr. 1934 točno ob 9 dopoldne v mali dvorani Delavske zbornice, Čopova ulica. Vse člane te skupine vabimo, da se občnega zbora udeleže, kakor tudi delavstvo tovarne »Zmaj« v Ljubljani.

Marihor. Smo pred občnim zborom naše ekspoziture in skupine delavcev-imeščenecv JSZ, ki se vrši v nedeljo, dne 25. febr. t. l. ob 9 dopoldne v prostorih JSZ, Sodna ulica 9-III.

Ker imajo gotovi katoliški krogi, kakor tudi posamezni katoliški delavci izven našega pokreta razne pomisleke o našem delovanju, kakor tudi o centrali JSZ kot takšni, si dovolimo na tem mestu nekaj pripomb, ki se tičejo posebno katoliške proletarske pasivnosti ali nerazodnosti o pomenu in potrebi krščanskega delavskega pokreta na teritoriju naše ekspoziture. Predvsem je treba ugotoviti, da delavstvo pri nas nima one globoke zavesti do strokovne organizacije in tudi ne pozna načelnih razlik med obstoječimi strokovnimi organizacijami. Mi se čudimo, kako more po štiridesetletnem obstoju krščanske delavske strokovne organizacije biti član prosvetnega katoliškega društva organiziran pri marksističnih organizacijah in društvih. In ne samo to, imamo po naših krajih tudi vse polno slučajeve, da so n. pr. fantje in dekleta, ki so včlanjeni v Marijinih kongregacijah, strokovno organizirani v nasprotnih vrstah. Na nas pa padajo očitki od nekaterih krogov, da smo marksistično usmerjeni in da preveč poudarjamo delavsko linijo, nasprotniki pa nam očitajo, da smo kapitalisti in farovski.

Ne bomo se ozirali niti na en niti na drug očitek, nam so se že oči odprle, da vidimo v Jugoslovanski strokovni zvezi edino pravo delavsko in krščansko organizacijo.

Delavci! Zavedajte se važnosti in pomena strokovne organizacije, v katero po svojem svetovnem naziranju spadate, in vstopajte brez oklevanja v vrste borcev za pravični in krščanski gospodarski red.

Viničarski vestnik

Beseda o članarini

Ko te nesrečne članarine ne bi trebalo plačevati, pa bi bili vsi viničarji že do zadnjega organizirani. Saj čutimo in spoznavamo vedno bolj, da nam je ravno »Strokovna zveza viničarjev« največ, zato smo vsi njeni somišljeniki. Le redni člani pač mnogi ne morejo biti, ker denarja za članarino v nobenem slučaju ne zmorejo. V poletju, ko nastopi čas zaposlitve, za tisti čas bi članarino še zmogli, toda kaj potem pozimi, ko ni nikjer dobiti niti dinarja. S tem smatrajo premnogi, da njim tudi v poletnem času ne kaže plačevati članarine, ker potem pozimi v nobenem slučaju ne spravijo skupaj za to potrebnega denarja.

»Strokovna zveza viničarjev« je naš stanovski forum, katerega predstavniki morajo pač do pičice poznati ves položaj in vse potrebe, tako posameznika, kakor celega viničarskega stanu. To tudi glede članarine. Članarina strokovni organizaciji mora biti, ker le tako more ta uspešno vršiti težavno borbo za pravice viničarjev, posebno še ko ima ravno ta organizacija vsepovsod več nasprotnikov, kakor pa prijateljev. Vendar pa mora ta članarina biti tudi v popolnem skladu z gospodarskimi možnostmi posameznika in mora biti tako prilagodena, da zmore zopet nuditi vsakemu prepotrebni strokovni časopis »Delavska Pravica« kakor razne podpore. Prilagodena mora biti časovnim razmeram.

Načelstvo »Strokovne zveze viničarjev« se je odločilo spremeniti dosednji način plačevanja članarine in s tem omogočiti tudi najrevnejšemu viničarju, da se organizira. Članarina naj bi se od slej plačevala samo v šestih letnih mesecih (april, maj, junij, julij, avgust, september), v ostalih zimskih mesecih pa naj bi bili vsi člani plačevanja članarine prosti. To vsled tega, ker imamo zaslužek samo v letnih mesecih in ravno takrat članarino najlažje plačamo. Vendar pa se mora članarina v teh letnih mesecih plačati tudi za mesece brezposelnega, t. j. zimskega časa. Zato bi po tozadveni spremembi plačal odslej vsak dvojno dosedanjo članarino za dobo teh šest poletnih mesecev. Na primer: oni, ki plačujejo 6 Din mesečno, bi plačal 12 Din v vsakem teh šestih poletnih mesecih. Drugi, ki plačujejo sedaj 8 ali 12 Din, bi pa plačal 16, oziroma 24 Din na mesec. To je največja možnost, kateri se stvarno sploh ne more oprekati. To je največja ugodnost, da bo tako vsak naš član prost plačevanja članarine v zimskem času. Ostala bo samo posmrtninska članarina. Vsak tisti, ki bo v redu s sezonsko članarino (tako jo imenujemo), bo od septembra 1934 pa do aprila 1935 redno tedensko dobival svoj časopis, po potrebi bolniško, porodniško in nezgodno podporo, imel bo vse pravice pravne zaščite v službenih sporih, pri viničarskih komisijah in v tožbah ter mu v tem času ne bo treba plačevati nobene članarine. Prav tako, kakor tudi drugače podeli sejemo, okopavamo in žanjemo, pozimi pa samo uživamo, prav tako bo odslej tudi naš članarinski davek naši »Strokovni zvezi viničarjev«. Poleti bomo prispevali nekoliko več, zato pa pozimi brez skrbi črpali od tega koristi, katere smo si poleti pripravili. Skupinski odborniki, zaupniki in člani, razglasite to spremembo članarine vsak v svoji okolici in storite, da se pač organizirajo vsi tovariši do zadnjega. Kdor še tega ne bi mogel sprejeti in ne mogel pristopiti k naši skupnosti, temu ni več pomoči. Tovariši, sporočite o tem tudi svoje mnenje, bodisi na tem mestu ali pa v tajništvu zveze.

Razne beležke

Razsodba o nagradi. Sreško sodišče v Ljutomeru je dne 16. jan. 1934 razsodilo na tožbeni zahtevek viničarja Marka Mira, da mu mora vinogradnica ga. Petovar Marija izplačati 750 Din nagrade. K tozadveni razsodbi je podalo sodišče naslednjo (za nas važno) obrazložitev.

»Tožitelj pravi, je bil pri toženki uslužben kot viničar celih 20 let ter je vinograd vedno v redu obdeloval. Po viničar. redu § 6, točka e) mu pripada nagrada 100 Din od orala vinogradnega zemljišča. Toženko je vsako leto terjal za izplačilo te nagrade, a mu doslej ni hotela ničesar plačati. Ker je vinogradnega zemljišča 3 orale, zahteva tako letno 300 Din, in sicer za tri leta nazaj, skupaj 900 Din, ter predlaga, da se toženko obsodi v plačilo zneska s prip.

Toženka predlaga, da se tožbeni zahtevek zavrne s stroški vred, češ da se je s tožencem izrečno dogovorila, da ne bo zahteval nagrade, sicer pa vinograda ni sam obdeloval, pač pa je morala na-

Pokojninsko zavarovanje nameščencev

V decembru 1933 je bila sklenjena ter postala pravomočna pogodba o socialnem zavarovanju med Jugoslavijo in Avstrijo. V tej pogodbi, ki določa, kako ena država priznava drugi gotove pravice, pridobljene na podlagi socialnega zavarovanja avstrijskega ali jugoslovanskega, je tudi za nameščence več važnih določil. S to pogodbo se namreč urejajo tudi vzajemna določila glede pokojninskega zavarovanja — Avstrija prizna Jugoslovanom, ki so službovali v Avstriji pred 1. julijem 1927 — to službeno dobo v pokojnino brez ozira na to, da li je bil dotični nameščenec zavarovan ali ne. Istotako tudi službeno dobo, ki takrat ni bilo pokojninskemu zavarovanju zavezano pač pa bi bila po sedanjih zakonih. Nadalje prizna Avstrija pred 1. januarjem 1929 pridobljene prispevne dobe, če si je prosilec pridobil jugoslovansko državljanstvo pred 1. jan. 1927 in je vsaj do 31. dec. 1924 nastopil zavarovanju zavezano službo v Avstriji.

Prošnje za priznanje teh let je vložiti do 30. junija 1934. Prošnjam je priložiti službeno potrdilo z navedbo dobe trajanja službovanja in kraja. Prošnje je vložiti pri onem zavodu, kjer je bil prosilec nazadnje zavarovan.

Nekateri nameščenci imajo v Avstriji dosluženih premalo let, da bi mogli prostovoljno nadaljevati zavarovanje. Tem se sedaj more šteti v članstvo skupaj to, kar so odslužili i v Avstriji i v Jugoslaviji. Zavarovanje nadaljujejo pri zavodu, kjer so bili nazadnje zavarovani. Prvi obrok je plačati do 31. marca l. 1934.

Nameščenci, ki so bili premalo časa zavarovani, da bi imeli pravico do rente v Av-

striji, ki pa lahko dokažejo zadostno število let, če se jim všteje zavarovalna doba v Jugoslaviji in v Avstriji skupaj, naj vložijo predlog za priznanje rente pri zavodu, pri katerem so bili nazadnje zavarovani.

Nameščenci

Simpatizerjem!

Zadnje volitve v Delavsko zbornico so pokazale, da ima naša organizacija mnogo prijateljev, ki simpatizirajo z njenim pokretom. Naloga našega članstva bi bila, da take simpatizerje pridobe za naše člane in dolžnost članstva je, da posveti tej nalogi čim več pozornosti. Vkljub temu pa bo preostajalo še mnogo nameščencev neorganiziranih. Te prosimo, da nam z dopisnico sporoče svoj naslov, nar kar jim bo naša organizacija rada postregla s pravili in pristopno izjavo. Zavedati se moramo, da se moč organizacije poleg idejnih vrednot ceni predvsem tudi po številu organiziranih članov. Izmed mnogih koristi, ki jih naša organizacija nudi članstvu, naj omenimo, da bomo vsakega člana, ki bi morebiti postal brezposeln, stalno obveščali o podporah, do katerih ima pravico.

Delavsko združništvo

VABILO

I. delavska hranilnica in posojilnica, r. z. z. o. z. v Mariboru vabi vse člane na občni zbor, ki se vrši z običajnim dnevnim redom v nedeljo, dne 18. febr. ob 9 v lokalu J. S. Z., Sodna ulica 9-III. Dolžnost vseh združniških članov je, da se občnega zbora udeležijo!

Kako je z bednostnim fondom

Kot znano se je v dravski banovini v l. 1933 uvedel takozvani bednostni fond. V ta fond se zbira 1½% prispevek od delavskih in nameščenskih plač, in sicer plačuje delavec in nameščenec ½%, delodajalec pa 1% plač. V ta fond se je v letu 1933 zbralo okroglo 6 milijonov dinarjev. Delavstvo, ki je prizadeto pri tem fondu, se vprašuje, kaj je s fondom, ker je tisoče in tisoče delavskih družin brez zaslužka in tudi brez vsake pomoči. Mi smo bili od vsega početka proti takemu načinu

jemanja tudi druge delavce. Vinograda da je le 2 in pol orala, ne pa tri orale.

Z ozirom na trditve toženke pristane tožitelj na to, da je vinograda le okrog 2 in pol orala, radi česar skrči svoj tožbeni zahtevek na plačilo zneska 750 Din s pripadki.

Ugovori toženke niso utemeljeni v smislu § 33 viničarskega reda, se določba § 6, točka e), po kateri ima viničar dobiti kot nagrado poleg v pogodbi določene količine tropin letno od vsakega orala vinograda, ki ga je obdeloval, 100 Din, ne more z viničarsko pogodbo niti razveljaviti niti omejiti. Jasno je, da si morajo ne samo toženka, ampak tudi drugi vinogradniki najeti ob priliki večjih opravil v vinogradu, tako zlasti ob kopi, še druge delavce, kar pa ne vpliva na upravičenost viničarja do nagrade. Viničarju gre od orala 100 Din kot nagrada zato, da ima vinograd v oskrbi in da bi moral kakršnokoli delo na istem sam opravljati. — Predmetna terjatev pa tudi ne pade pod določbo o uredbi o zaščiti kmetov z dne 22. nov. 1933, Služb. list 613/97-33, ker je v smislu čl. 8. cit. uredbe izvzeto, ker je bistvo gori navedene nagrade le zaslužek tožitelja v svojstvu kot viničarja, katerega rabi za svoje in svoje družine življenjske potrebe.

Skrčenemu tožbenemu zahtevku se je toraj moralo ugoditi.

reševanja brezposelnega zavarovanja. Danes se nam pridružujejo že tudi tisti, ki so se tedaj za ustanovitev bednostnega fonda zavzemali. Mi smo že tedaj vedeli, da ta fond po svoji zamisli nikdar ne bo rodil tistega, kar bi bilo pričakovati z ozirom na številno brezposelno delavstvo v dravski banovini. Pokazalo se je, da smo imeli prav, kar dokazuje dejstvo, da brezposelno delavstvo od tega fonda nima danes ničesar. Večina zbranega denarja pod tem naslovom je namenjenega za javna dela. Tisto pa, kolikor je odpadlo za podpore brezposelnim, se je razbilo na toliko delov, da ni nikjer nič zalego. Le nekaj brezposelnih je prejelo enkratno malenkostno podporo bodisi v denarju ali v živilih. Sedaj se pa čaka, da nastopi ugodna prilika za javna dela. To bo mogoče šele enkrat spomladi, ali pa šele v poletju. Do tedaj bodo brezposelni že docela sestradani in nastane vprašanje, če bodo kot taki sploh še zmožni za kako produktivno delo. Zadnje čase beremo v časopisju polemiko o tem bednostnem fondu. V to polemiko posegajo tudi časopisi, ki nimajo interesa zavzemati se za koristi brezposelnega delavstva. Ti se zadovoljujejo z sedanjim načinom upravljanja tega fonda, ker smatrajo bednostni fond za veliko socialno ustanovo. Če bi bil bednostni fond splošna socialna ustanova, potem se ne sme odtegovati tega od skromnih plač delavcev in nameščencev prav nič, marveč bi morala zato prispevati podjetja in veleposestva primerno premoženju. Nikakor pa se ne sme ta denar uporabljati za službe in za stvari, ki nimajo nikake zveze

Od besed k dejanju

Dr. Jože Bohinjec, ravnatelj OUZD v Ljubljani, je napisal v »Jutru« z dne 4. februarja 1934 zelo aktualen članek o tekstilni industriji, kateri predvsem interesira delavstvo. Radi njegove aktualnosti članek priobčujemo v celoti. K njegovi vsebini se bomo v prihodnje večkrat povrnili, da razgalimo škodljivo postopanje tekstilne industrije za delavstvo, kakor tudi za vse javno življenje.

V Sloveniji se je v zadnjih letih živahno razvila tekstilna industrija, o kateri se na splošno pravi, da živi v dobrih časih. Ta razvoj pa, kakor izgleda, še ni dosegel svojega viška. Zelo številni so glasovi, ki vedo povedati o novih pogojanjih za ustanovitve novih tovarn. Tako se dvigajo novi dimniki v Škofji Loki, pripoveduje se o podobnih načrtih v Kamniku, v Ptujju bi tudi želeli, da se tja naseli tekstilna industrija. Kjer stoji kak zapuščen tovarniški objekt, brne okoli njega načrti o ustvaritvi tekstilne tovarne.

Na ta nenormalni razvoj gledajo gospodarski strokovnjaki skeptično in tudi lajki se boje, da bo ta veseli razmah narodnemu gospodarstvu prej v nesrečo, kakor v blagoslov. Preveč slabihkušenj imamo z razmahom gospodarskega življenja v dobi inflacije in konjunkturnega uspevanja. G. dr. Fran Windischer je v članku »Od mlina do tkanin« v »Jutru« od 31. t. m. povedal, da je »razvoj tekstilne industrije v naših krajih prenegel, za potrebe naše domovine pa nastaja skrb in strah, ki ni brez podlage, da utegne prehitro snovanje novih podjetij v tekstilni industriji udariti preko cilja in voditi do neugodnih posledic že menda kar v bližnji bodočnosti.«

Te besede odličnega poznavalca naših gospodarskih prilik so gotovo tudi resno svarilo onim, ki imajo prvi dolžnost, da skrbje za socialno in gospodarsko zaščito našega domačega življa. Pustimo za enkrat ob strani vprašanje mezd, ki so v tekstilni industriji sramotno nizke, lako da resno ogražajo zdravstvene in materialne temelje prebivalstva. Čuje se, da se slabe ženske moči izčrpavajo daleč preko mej dopustnosti. Akord omamlja in s svojimi skritimi »čari« strašno žanje. Delavsko-zaščitne mere in ukrepi zaostajajo daleč za gospodarskim uspevanjem te panoge industrije. Ti pojavi morajo dejansko vsakogar navdajati s skrbjo in strahom, kaj bo čez čas z našim krepkim kmetiskim življenjem, ki je iztrgan iz svojega dosedanjega življenjskega okoliša in potisnjen med štiri stene k brnečim strojem v zrak, poln strupenih bacilov. Tu so potrebni energični ukrepi, da od naroda odvremo zlo, ki mu grozi. Industrija sama, tako vsaj izgleda, vidi pred seboj le en cilj: izkoristiti konjunkturne prilike do skrajnih mej možnosti za ureditve svojega gospodarskega uspevanja. V Kranju se je pred kratkim na sreskem načelstvu vršila anketa, ki naj bi se ravno z ozirom na rastočo industrializacijo Kranja in okolice porazgovorila o možnosti ustanovitve Zdravstvenega doma za Kranj in okolice in o možnosti ustanovitve protituberkuloznega dispanzerja. Povabljen je bilo 10 industrij, odzvala se je samo ena tovarna! Znamenje neumevanja dolžnosti tekstilne industrije za zdravstvene razmere med prebivalstvom! Taka brezbržnost ne bi smela ostati nekaznovana! Huje od gospodarskih ruševin so zdravstvene ruševine naroda! Milijoni denarja bodo odšli drugam, tovarne bodo zaprte, beda naroda bo pa ostala. In to moramo preprečiti, ako na problem gledamo resno in iz vidika splošnih narodnih potreb.

s pomočjo brezposelnega delavstva. *Bednostni fond je zbran iz delavskih mezd in ne sme biti namenjen nikomur drugemu, kakor brezposelnemu industrijskemu delavstvu.*

Delavstvo danes pri tem fondu nima nikake ingerence in nikake možnosti sodelovanja ter soodločevanja o uporabljanju tega fonda.

Predsedstvo Delavske zbornice se je na svoji zadnji seji soglasno izreklo proti sedanjemu načinu uporabljanja tega fonda in bo na merodajnih mestih započelo akcijo za njegovo ukinitve, ako se sedanji način ne bo nujno spremenil, kakor to zahtevajo razmere in potrebe brezposelnega delavstva.

Tekstilna industrija pri nas kaže naslednji razvoj: v letu 1926 je bilo v tej stroki zaposlenih 5000 oseb. Ta številka je v l. 1930 poskočila na 9000, danes pa je dosegla že 12.000 oseb. Povprečna dnevna zavarovana mezda je dosegla kljub dosledno izvedenemu akordnemu sistemu in stalno nad osemurni zaposlitvi komaj 27,23 Din v l. 1932, v letu 1933 pa je bila celo še nižja. V tekstilni industriji so zaposlene razmeroma zelo mlade delovne moči, kar spada med gospodarske potrebe tekstilnih tovarn. Starci niso za akord. Povprečna starost pri moških je 30 let, pri ženskah pa celo samo 26 let.

Če se trdi, da gre razvoj tekstilne industrije preko cilja, to pomeni, da bo konjunkturni val pričel padati, da bo prišla kriza in z njo usodopolna brezposelnost. Poleg teh pojavov, je neizbežen pojav zlasti tekstilne industrije ustvarjanje invalidov dela, ki bodo našim vasem dajali novo socialno lice. Kaj smo storili za vse te primere osonno kako se briga tekstilna industrija, da omili posledice v težjih časih, ki lahko pridejo? Vidimo, da ni urejeno niti zavarovanje za slučaj brezposelnosti, niti zavarovanje delavcev in delavk za slučaj onemoglosti ali starosti. Brezposelni, onemogli in starci bodo padali izključno v breme državi, banovini in občinam. Razvijajoča se industrija pa živi v veselih časih dobre konjunkturalne!

Na tem problemu so posebno interesirane kmečke občine. Delavstvo pohaja iz kmečkih domov, tja se bo vračalo, ko ne bo dela ali ko opešajo moči! Ze enkrat po prevratu smo nad delavstvom posebno težko grešili. To je bilo takrat, ko se ni nihče zanimal za ureditev starostnega in invalidskega zavarovanja rudarjev, čeprav je rudarska industrija takrat preživljala zlate čase in si ustvarjala naravnost nepojmljive dobičke. Zato je še danes rudarsko zavarovanje v najtežji krizi. Od leta 1918 do l. 1925 se rudarska industrija pri svojih najsijajnejših računskih zaključkih nikdar ni spomnila, da bodo rudarji tudi onemogli in postali starci. Danes je podobno z usodo delavstva v tekstilni industriji! Starostno in invalidno zavarovanje postaja neodločljiva socialna, gospodarska in naša nacionalna potreba, ako nam je resno pri srcu narodna blaginja in narodna obramba. Po nujni ureditvi zavarovanja za slučaj starosti in onemoglosti kriče tudi številne hišne služničadi. To so kmetiska dekleta, ki v starosti žive najžalostnejše življenje. Okrožni urad jih izkazuje že 8500!

Med najnujnejše naloge naše nacionalne in državne politike spada ureditev teh panog zavarovanja. Tuj kapital, ki s starimi stroji črpa na naši krvi težka bogastva, naj misli in skrbi tudi na dneve onemoglosti in starosti našega nacionalnega človeka! Zupanska zveza in podobne organizacije morajo v ureditvi teh vrst zavarovanja videti eno najvažnejših točk svojega programa. Borba za ženske pravice se mora osredotočiti na prizadevanju, da žena delavca po smrti moža dobi primerno materialno pomoč za moralno in nacionalno vzgojo svoje dece. Več dejanj nam je treba, ako hočemo, da bo naša nacionalna politika pozitivna.

Društvo »Dom slepih« v Ljubljani je kupilo v Škofji Loki grad, katerega bo v nekaj mesecih preuredilo v zavod za odrasle slepe obojega spola. Treba pa je najprvo ugotoviti število onih odraslih slepih, ki želijo biti sprejeti v ta zavod. Prosilci naj se javijo in pošljejo svoje prošnje z navedbo rojstnih, družinskih in premoženjskih podatkov do 15. marca 1934 na naslov: Društvo »Dom slepih« v Ljubljani. Pred Škofijo št. 12. Čas sprejema in pogoji bodo vsakemu prosilcu pravočasno naznanjeni.

Zahvala

Za takoj izplačano zavarovano vsoto po materini, odnosno tetini smrti se zavarovanju KARI-TAS najtopleje zahvaljujeva in to solidno zavarovanje vsem priporočava.

Tržič, dne 11. februarja 1934.

Štefe Karel, Štefe Apolonija.

Indeks cen v maloprodaji zagreške delavske zbornice (vzeto je 57 artiklov, osnova je julij 1914 = 100). Za mesec december 1933 je znašal 115 napram 114 za november 1933. Cene v maloprodaji so se podražile od nov. do decembra 1933 za 1,3%.

Račun brez krčmarja

Ko se je leta 1931 ustanovila v Ljubljani »Vzajemna pomoč« je v razmeroma kratkem času pridobila preko 35.000 članov. To največ iz vrst malih ljudi, delavcev in kmetov, od katerih so si mnogi izposodili denar, da so mogli plačati visoke pristopne prispevke. »Vzajemne pomoči« so milijoni kar deževali, tako da gospodje pri upravi niso prav vedeli, kam z denarjem. Ljudje niso imeli časa in jim niti na misel ni prišlo, da bi se prepričali, kako »Vzajemna pomoč« z njihovim denarjem gospodari. Imeli so namreč dosti skrbi s tem, da ohranijo pri življenju one, katere so zavarovali, do karenčne dobe. Medtem časom pa so se šli pri »Vzajemni pomoči« »Stavyskega«. Kakor povedo knjige, je samo en tak Stavyski prejel pri »Vzajemni pomoči« nad pol drug milijon dinarjev. Pri tem so pa še drugi, ki so si vzajemno razdelili krvave žulje članstva. Medtem ko je članstvo z največjim optimizmom vodilo račune in delalo načrte, kam bo s tisočaki, katere bo prejel od »Vzajemne pomoči«, se je nepričakovano pojavil krčmar in povedal, da njihovi računi ne bodo držali. Ves up in nada sta padla v vodo. Sledila je likvidacija. Likvidacijska uprava je stala 450.000 Din. Našli so se novi ljudje, ki so na merodajnih mestih izposlovali ukinitve likvidacije in nadaljevanje »Samopomoči«. Sledila je nova uprava, nova pravila. Ljudje so zopet začeli računati in zopet plačevati. Sledila je napoved konkurza in so se ljudje zadovoljili vsaj s tem, da dobijo povrnjen vplačani denar. Prišel pa je zopet krčmar in pravi, da bodo srečni, če bodo dobili plačane vsaj znamke.

Od 38 milijonov dinarjev, ki jih je po večini plačalo bedno delovno ljudstvo, je ostalo nekaj nad 4 milijone in je še to skoraj v celoti neizterljivo. To so slabe strani te čudne stvari. Dobra stran je pa ta, ker se bo pri tem marsikdo prikopal do spoznanja, da danes še ni bil rojen človek, ki bi dajal za kovače jurje. To je pa tudi nekaj vredno.

Pavel Bartelj:

Kje je rešitev?

Tako se sprašujemo, ko čitamo po časopisih o brezposelnosti po vsem svetu. Vemo, ako se govori o brezposelnosti, se ne govori o množici nezadovoljnejšev ali delomržnejšev, marveč se govori o mogočni naraščajoči armadi ljudi, ki zahteva dela.

Ali pa so mrtve številke, ki nam kažejo število brezposelnih, popolne? Še zdaleka ne.

Pa četudi bi bile, nam pri pogledu teh vrst nehotne obstane korak. Zakaj? Družine, kojih hranitelji so ob delo ali pa zaslužijo sramotno plačo, so zapisane počasnemu umiranju. Saj to, kar zaslužita delavec ali delavka v tekstilni industriji in še marsikje drugje, ne zadostuje niti, za njega samega, kaj šele za družino.

Ali nas ne vzdrami klie gladujočih delavskih družin! In kdo je, ki tudi najbolj trpi, ker so mu s tem vzeti najpotrebnejši pogoji za življenje in rast? Otroci, oni ne kličejo in ne govorijo, ampak jok spremlja njihovo zahtevo — kruha — ki ga za nje ni. Ta jok in bolečina staršev bi pač morala bolj rezati v človeške duše in odpirati oči onim, ki delajo krivico.

Svet pa v blaznem tempu muzike vse to presliši. V lovu za rekordi in bogastvom presliši vse in se vrta dalje. Streže lastnemu hotenju in lagodnemu uživanju. Ker ga le nekoliko peče vest, priredi od časa do časa veselice, kojih dobiček je namenjen tistim, katerim je vzel kruh in zaslužek. Pa se zdi, da je to bolj radi zabave same, nego dobrotelnosti.

Življenje pa gre hitro dalje, mladina stopa v življenje vsa že zvarjena v težkem boju za svoj obstanek. Povsod jo je polno — izgublja se v velikomestnem življenju, da si išče skorjo kruha. Išče, išče, povsod, kjer je kaj dobiti za golo življenje.

Kje pa je duh!

Bog pa je ustvaril svet za vse ljudi. Dovolj rodi, to vemo. Zakaj uničujejo se pridelki in igra se z njimi kot z bonboni prenašičeni otroci. Tako je. Taka so poročila, katera lačna mladina čita po časopisih, ko išče kruha.

Mladina ve to, in kaj hoče več.

Umrljivost članov OUZD je skoraj za 40% manjša od umrljivosti članov nekdanjih avstr. blagajn. Ugotavlja se, da je temu vzrok napredovanje socialne medicine in higijene.